

1.	Мотиваційно-ціннісний	2,67	2,85	8,68	9,15	18,66	18
2.	Процесуально-технологічний	7,51	8,76	12,33	13,26	21,16	18,99
3.	Регулятивно-рефлексивний	5,52	6,03	8,22	9,34	15,15	13,62
<i>Разом</i>		<i>15,7</i>	<i>17,64</i>	<i>29,23</i>	<i>31,75</i>	<i>54,97</i>	<i>50,61</i>

Низький рівень готовності означеної категорії вчителів до розвитку інформаційної компетентності характеризується найнижчими показниками мотиваційно-ціннісного і регулятивно-рефлексивного компонентів при достатньо високому показнику процесуально-технологічного компонента.

Отже, кваліметричний підхід – надійний і точний інструмент для вимірювання компетентності як інтегральної якості особистості, яка характеризує готовність людини до ефективної реалізації тієї або іншої життєвої ролі (професіонала, члена суспільства, громадянина тощо).

Література:

1. Сльнікова Г.В. Наукові основи розвитку управління загальноосвітньою середньою освітою в регіоні. – Х.: Крок, 1999. – 303 с.

УДК 378.14:574

Нінова Т.С.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ХІМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. Стаття присвячена проблемі гуманітаризації екологічної підготовки студентів хімічних спеціальностей.

Аннотация. Статья посвящена проблеме гуманитаризации экологической подготовки студентов химических специальностей.

Annotation. The article is devoted to the problem of humanitarian ecological training students of chemical specialty.

На сьогодні глибоко розуміти екологічні проблеми навколишнього середовища у всій його складності й визначати шляхи їх розв'язання досить важко. Для цього потрібен новий тип освіти. По мірі того, як наше розуміння взаємозв'язків між діяльністю людини і проблемами навколишнього середовища поглиблюються, основні принципи екологічної освіти, якщо їх правильно вироблено, можуть стати тією серцевиною, навколо якої формуватиметься майбутня стратегія загальної освіти і на основі якої буде можливим виховання громадян з новим світоглядом і новими ціннісними орієнтаціями, які більшою мірою відповідатимуть потребам сучасного суспільства і природи. На розуміння і виконання цих законів природи спрямована перебудова свідомості кожної людини [1].

Академік М.М. Моїсєєв [2] вважає, що тільки дійсно освічене та інтелігентне суспільство буде здатне вступити в епоху ноосфери, тобто в такий період своєї історії, коли воно зможе реалізувати режим коеволюції природи і суспільства.

Історико-педагогічний, загальнопедагогічний і психологічний аспекти дослідження екологічної освіти і виховання розглядалися у роботах (О.А Абдуліна, П.П. Бачинського, Г.О. Білявського, Е.В. Гірусова, У. Гончаренка, М.І. Дробнохода, І.Д. Зверєва, І.М. Костицької, В.С. Крисаченка, І.Я. Лернера, Б.Т. Ліхачова, М.М. Моїсєєва, І.Т. Суравегіної, Г.С. Тарасенко, Г.І. Швебс, Н.Б. Щокіної та інших).

Формування екологічних знань, розвиток екологічної свідомості і культури учнів та студентів досліджуються у роботах Н.М. Буринської, Я.І. Габева, Л.П. Лаврух, О.В. Лабенко, Н.В. Левчук, Л.Б. Лук'янової, Г.С. Марочко, О.П. Мітрасової, В.М. Назаренко, А.Н. Некос, Л.М. Німець, М.П. Откаленко, Г.П. Пустовіт, Н.А. Пустовіт, М.С. Швед та інших.

Профілізація підготовки у середній школі, введення додаткових профільних дисциплін за рахунок не профільних, зовнішнє незалежне тестування для вступу у вищі навчальні заклади створило дисбаланс між природничонауковою підготовкою та загальногуманістичним розвитком особистості та знову потребує повернення до питання гуманітаризації освіти. Система освіти у вищій школі повинна будуватися на фундаменті наукової гуманітаризації, тобто відповідати сучасному рівню розвитку науки і культури. Інакше це може привести до формування неадекватної наукової картини світу та викривлення шкали цінностей. Тому *метою даної роботи* є дослідження проблеми формування екологічної культури студентів хімічних спеціальностей за умови гуманістичної спрямованості освітнього процесу.

Сподівання на нормальне продовження життєдіяльності людей на нашій планеті пов'язане зі зміною духовності, з рівнем свідомості людей. Однак зміна свідомості – досить повільний процес. Перебудова свідомості потребує не одного десятиліття, а можливо і століття для формування у людей нового ставлення до світу. Якщо під екологічною свідомістю розуміти усвідомлення кожною людиною цінності існування як природного так і соціального середовища, то стає зрозумілою необхідність розв'язання комплексу завдань з формування екологічної свідомості. Особливу актуальність ця проблема має у „посттоталітарних країнах”, де дегуманізація взаємовідносин між природою і людиною стала нормою поведінки багатьох поколінь, в усіх соціальних груп суспільства.

Е.В. Гірусов [3] констатує, що екологічна свідомість є сукупністю поглядів, теорій і емоцій, які відображають проблеми співвідношення суспільства й природи у плані їх розв'язання відповідно до конкретних соціальних і природних можливостей. Тобто екологічна свідомість ґрунтується на ідеологічних і моральних цінностях, але передбачає їх індивідуальне осмислення. Вона формується із знань і переконань у галузі взаємостосунків суспільства й природи, на екологічно доцільному ставленні до природних ресурсів, вміннях застосовувати науково обумовлені рішення по відношенню до природи; відображає індивідуальний досвід спілкування з природними системами.

Тому одним з глобальних завдань вищої школи є сприяння формуванню у кожного студента особистісного аксіологічного сенсу знань. Принципове завдання гуманістичної педагогіки – навчання повинно бути не тільки науково цінним, але й особистісно значимим. Це можливе при залученні знань з різних сфер життєдіяльності людини та багатогранний розгляд об'єктів хімічної науки у цих сферах. На нашу думку, тільки на цій основі можливе активне формування екологічної свідомості і культури студентів.

Розвиток і формування екологічної свідомості студентів ВНЗ хімічних спеціальностей є досить важливою проблемою сьогодення, що пов'язано з їх майбутньою професійною діяльністю. Магістральним напрямом реформування освітньої системи України можна визначити компетентнісну стратегію, яка пов'язана з принципово новим цілепокладанням у педагогічному процесі, перенесенням акцентів із знань та вмінь як результатів навчання на формування компетенцій. Означене питання вельми актуальне у європейському просторі [4] і є одним з важливих напрямів освіти в Україні. Цей напрям визначають як виховання „національно свідомої, вільної, демократичної, життєво і соціально компетентної особистості” [5, 11].

Екологічна свідомість ґрунтується на ідеологічних і моральних цінностях, але передбачає їх індивідуальне осмислення. Вона формується на основі ключових компетенцій: соціальних, полікультурних, комунікативних, інформаційних, саморозвитку і самоосвіти, продуктивної творчої діяльності [6]. Одним з шляхів формування та таких компетенцій є гуманістично орієнтовані навчальні завдання, тобто завдання, які спрямовані становлення не тільки фахових, предметних компетенцій, але й на розкриття різноманітних аспектів життєдіяльності людини та суспільства.

Ключові екологічні компетенції мають певні ознаки [7]: багатофункціональність, надпредметність та міждисциплінарність. Отже, характеризуються інтегративною природою, адже вони містять певні однорідні або споріднені знання і уміння, що належать до широких галузей культури і діяльності людей. Тобто, сформованість ключових екологічних компетенцій – результат освітньої діяльності особистості, навколо цих компетенцій формуються нові та поглиблюються як загальнопредметні так і предметні компетенції.

Ми вважаємо, що для формування екологічних компетенцій, які необхідно набуті спеціалісту хіміку потрібні такі базові знання : з фундаментальних проблем взаємодії суспільства і природи, що включають природничонаукові і філософські аспекти; спеціальні екологічні знання, які безпосередньо пов'язані з професійною діяльністю людини; знання міждисциплінарного характеру, такі, що відображають взаємозв'язок екології-педагогіки, екології-хімії, екології-економіки тощо.

Необхідно відмітити, що набуті знання спеціаліста хіміка повинні бути глибокими, артикульованими, гнучкими, швидко актуалізуватися, мати категоріальний характер. На думку І.А. Зязюна, спеціалісту необхідно володіти „не лише декларативними знаннями (про те, „що”), але й процедурними (про те, „як”) [8, 25].

На базі сформованих компетенцій екологічної свідомості виникає екологічна культура як нове психічне утворення, яке базується на таких основах „...природничонаукової освіченості (забезпечує пізнання природи, її взаємозв'язків з людиною), філософській (дає можливість усвідомити призначення людини), політичній (забезпечує певну рівновагу між діяльністю і природними ресурсами), правовій (утримує у межах закону взаємодію людини і природного середовища), морально-естетичній (дає можливості співпереживання і особистої відповідальності)” [9, 20]. Таке широке розуміння культури людини передбачає розвиток усіх цих основ впродовж становлення особистості.

У нашому розумінні культура – це узагальнений, усупільнений досвід, втілений у системі знань, поглядів, принципів, норм, правил суспільного і особистого життя. Незалежно від того, який би аспект цього суспільного досвіду не розглядався, у першооснові його обов'язково лежить ставлення людини до природи. Культура – продукт розвитку людської цивілізації, яка постійно змінюється, відображаючи в цих змінах ті чи інші особливості розвитку людства, особливості його взаємодії з природою на різних історичних етапах розвитку. З цієї точки зору загальноосвітня культура являє собою людське ставлення до природи. Тобто екологічна культура – сукупність компетенцій, переконань, настанов керуючись якими людина усвідомлює себе відповідним чином, діє як частина довкілля і як суб'єкт, який відповідальний перед собою, теперішніми та майбутніми поколіннями людей за її стан.

Тому треба усвідомлювати необхідність враховувати об'єктивні закони природи і на їх основі прогнозувати наслідки всього впливу на зміну природних процесів. Подальше вдосконалення практичної діяльності зі збереження і поліпшення навколишнього середовища вимагає виділення діяльнісного характеру екологічних компетенцій.

Ми вважаємо, що екологічно доцільна діяльність є вищим проявом екологічної свідомості і культури особистостей, їх показником. Професійна діяльність особистості є своєрідним транслятором світоглядних установок. Норми професійного мислення завжди формуються у проблемному колі взаємодії з нормами загальної культури, набираючи характеру світогляду в процесі професійного спілкування.

У той же час, проведений аналіз екологічної компетентності спеціалістів хіміків, опитування та анкетування випускників хімічних спеціальностей у ВНЗ свідчать, що процесу формування екологічних компетенцій спеціалістів не приділяється належна увага. У тому, що студенти відчують значні труднощі при вирішенні проблемних задач, які потребують при розв'язанні усього комплексу набутих соціальних, професійних, екологічних, наукових компетенцій.

Наприклад, при виконанні індивідуального завдання зі створення умов маловідходного виробництва в навчальній лабораторії студентам необхідно враховувати не тільки загальні принципи роботи маловідходних виробництв, які можна використати в умовах лабораторії (нейтралізація кислот і основ; збереження, накопичення і повторне використання сполук, які містять дорогоцінні метали; переведення розчинних речовин у нерозчинні, які більш безпечні, при умові, що вони не перебувають у пилоподібному стані; переведення нерозчинних, але нестійких сполук у стійкі форми; застосування відходів одного експерименту в якості вихідних речовин для іншого; переведення токсичних сполук у менш шкідливі або нешкідливі) але й валеологічні, моральні аспекти вирішення даної проблеми. При виконанні такої роботи перед студентом постає завдання, яке безпосередньо стосується його особистого здоров'я та здоров'я всього колективу. З'являється необхідність встановити шкідливі продукти хімічного експерименту, їх вплив на стан живих організмів та екосистеми, підібрати

методи їх знешкодження, описати хімізм цих процесів. Такі завдання, які мають комплексний характер та вимагають не просто суми набутих компетенцій, але й їх інтеграції, творчості у роботі.

На нашу думку, в екологічній підготовці студентів хімічних спеціальностей недостатньо враховується професіоналізація екологічних знань, тобто екологічні поняття, явища та процеси у навколишньому середовищі, які вивчаються в освітньому закладі, не підпорядковані напряму – формування полікультурної компетентності майбутнього спеціаліста.

У межах особистісної парадигми професійне становлення спеціаліста є лише частиною його загальної життєвої самовизначеності особистості. Основну увагу у процесі навчання у вищих навчальних закладах важливо спрямувати на розвиток і поглиблення вже набутих компетенцій та їх узгодження з найважливішими професійними компетенціями, які набуваються особистістю в процесі фахової підготовки. Тоді екологічні знання, маючи фаховий контекст, набувають нової якості і їх функціонування буде визначатися науковою і практичною значущістю. При такому підході весь процес формування екологічних компетенцій буде підпорядковуватися кінцевому результату – формуванню екологічної свідомості, екологічного мислення фахівця у зв'язку з його професійною діяльністю. Це, в свою чергу, є одним з шляхів формування екологічної культури кожної особистості та суспільства в цілому. Тому формування екологічних компетенцій майбутніх спеціалістів хіміків має ґрунтуватися на розвитку світоглядних позицій, що зумовлюють процеси становлення екологічно культурної особистості.

Література:

1. Урсул А.Д. Путь в ноосферу (Концепция выживания и устойчивого развития). – М.: Луч, 1993. – 232 с.
2. Моисеев Н.Н. Историческое развитие и экологическое образование. – М.: МНЭПУ, 1995. – 132 с.
3. Гирусов Э.В. Система общество – природа (проблемы социальной экологии). – М.: МГУ, 1976. – 167 с.
4. Гончарові-Горяньська М. Соціальна компетентність: поняття, зміст, шляхи формування в дослідженнях зарубіжних авторів // Рідна шк.. – 2004. – № 7-8. – С. 71 – 74.
5. Концепція 12-річної середньої загальноосвітньої школи // Директор шк.. – 2002. – №1. – С.11 – 15.
6. Дахин А.Н. Педагогическое моделирование как средство модернизации российского образования /http://www.juro.websib.ru/dakh_pm.htm
7. Компетентностный поход в международном образовании /<http://www.international.edu.ru/innovation techno/new/1854/>
8. Зязюн І.А. Інтелектуально творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. –К., ВПОЛІ, 2000. – С.11–58.
9. Лихачов Б.Т. Экология личности // Педагогика. – 1993. – №2. – С.19-24.

УДК 378.03

Онопрієнко О.М., Усатова І.А., Котегова Л.І.

АЕРОБІКА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ОЗДОРОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЖІНОК

Анотація. У статті висвітлюються сучасні методи застосування елементів аеробіки, як ефективного засобу фізичної активності, профілактики та оздоровлення студентів.

Аннотация. В статье выделяются современные методы применения элементов аэробики, как эффективного способа физической активности, профилактики и оздоровление студентов.

Annotation. The issue touches upon the modern methods of using elements of aerobics as an effective way of physical activity and strengthening the health of students.

Малорухливий спосіб життя у поєднанні з розумовим і емоційним напруженням і перенапруженням сприяють значній активізації процесів старіння і розвитку різного роду